

”Kertomus tutkimuksia ja keräyksiä varten tehdyistä matkoistani

Hämeen osassa Kuoponlääniä kesällä 1884

Matkustukseni tulivat mahdolliseksi ainoastansa sen kautta, että Kuopion Isänmaallinen Seura myöntyi matkarahan hakemukseeni. Waikka kaikki haitat ja esteet eivät tämänkään kautta poistuneet, sain kuitenkin hartaasti halutun tilaisuuden tehdäkseen havainnoita ja muistiinpanoja tämän seudun historiallisista, kansankielellisistä ja sivistys y.m. seikoista. Useimmilla lyhyemmillä retkillä Rautalammin eri osissa sekä Hankasalmella koetin myös kerätä muinaiskaluja, mutta pian huomasin surukseni, ettei niitä enää täältä saakaan kuin kovin niukalti. Kerääjiä on näet kulkenut niin runsaasti, ettei kerättävää tavaraa kauan korjattu. Tästä syystä se lienee kun enimmäkseen muinaiskalujen omistajat vaativat ihan mitättömillä esineillä suuria hintoja. Tietämättäni oli eräs kansakoulunopettajakokelas (muuten ystäväni) matkustellut jotenkin laajalta edelläni, noin viikkoa ennen kuin minä jouduin lähtöön, vaikka joudutin matkaani minäkin. Hän korjasikin noin jotenkin runsaan saaliin. Tämä se pääasiallisesti oli syynä, etten voinut saada enemmän muinaiskaluja. Tästä harmistuneena päätinkin uhrata huomiota enemmän tutkimuksiin ja satujen, sananlaskujen, laulujen y.m. keräämiseen. Melkein kokonaan alkuperäisiä, s.o. ei vielä painettuja, sananparsia onkin minulla nyt jo noin neljäsataa kirjoitettuna. Historiallisia y.m. muistiinpanoja en nyt kuitenkaan vielä heti voi Seuran kokoelmiin jättää, koska ne eivät täytentämättä olisi minkään arvosta. Esim. Rautalammin kirkon arkistoa olen hieman tutkinut, vaan kun useat tiedot vaativat kaikkien traditionienkin tarkkaa tuntemista niin odotan tilaisuutta saada vielä kuulustaa näitä taruja niin pitkältä kuin suinkin mahdollista.

Muutenkaan en voi vielä heti Seuralle jättää kaikkia muistiinpanojani, kun niiden järjestämiseen ja täydentämiseen on minulta yhä puuttunut aikaa. Sitä paitsi toivon voivani niitä lisätä sitkeällä taistelulla kaikkia esteitä vastaan. Warsinkin kieliopilliset tutkimukset ovat vaatineet muutamia tuntuvia lisää alkeistiedoissanikin. Ei pitäisi siis kummastuman jos viivyn. Jonkin laveamman kirjoituksen julkaiseminen Savon kielimurteen tutkimuksieni tuloksista – jota tarvittaessa koetan panna täytäntöön – on mahdollinen kuitenkin vasta sitte, kun tulen sitä laajemmalla tuntemaan. Siihen tarkoitukseen soveltuisi parhaiten asuminen eri seuduissa – jota ainakin hiukan koetan käyttää – kuin myöskin matkat.

Muinaiskalujeni joukossa, joita niin vähän olen voinut saada kokoon, on pari kivi-asetta, toinen löydetty Rautalammin Renkojoensuunkylässä Heimolan talon maalta noin jalkaa syvältä kovasta savesta erään suon laidasta, toinen erään talon pellostä Wesannolta.

Muista esineistä mainittakoon seuraavat:

Lähes kaksi vuosisataa säilyssä pidetty pronssinen kihlasormus, viidellä rautarenkaalla, lahjoittanut talollinen Juho Huttunen Korholan Mattilasta Wesannolta.

Hyvin vanhanaikainen nuuskarasia, talollisen poika Kalle Korhoselta Wesannolta.

Kolme banko-assignatiooni-seteliä, lahjoittanut taloll. Gaabriel Raatikainen Rautalammillä.

Yksi mannale, lunastettu torpp. Juho Karhulta Rautalammin Haapamäellä.

Wanha karhunhammas, jota on käytetty kauan taikakaluna, talon emäntä Eeva Tiitiseltä Wesannon Wesamäen kylässä.

Eräs vanha muistoraha, löydetty pellostä Wesannolla, lahjoittanut taloll. Otto Simonen Pelkolasta Wesannolla. Tykkimyssy, täydellisenä, lahjoittanut taloll. O. Hytönen Wesannolla.

Wäkipuukon pää, löydetty Koronpään pellostä Wesannolla noin 80 vuotta takaperin, lahjoittanut Gustava Korhonen Wesannolta.

Tykkimyssy taloll. Antti Tiitiseltä Wesannolla.

Kolmattakymmentä vanhaa rahaa kukin eri lajia, niistä yksi hopeinen 4n äyrin kappale lunastettu kestimies Albert Korhoselta, Wesannon Ukkolasta. Useimmat näistä ovat jalomielisesti lahjoitetut vaan toisista on täytynyt maksaa jotenkin runsaasti niiden arvoon nähden.

Erytystä avuliaisuutta keräystoimistani on minulle osoittanut torpparin poika Samuel Korhonen Wesannolta (joka olisi julkisuudessa mainittava).

Paljon yhtä ja toista, sekä muinaiskaluja että satuja, runoja, lauluja y.m. olen hyljännyt milloin mistäkin syystä. Warsinkin satujen ja laulujen suhteen on täytynyt olla ankara, kun kovin paljo siveettömiä mukailemia niissä esiintyy. Semmoisten kirjoittamisen, paitsi poikkeustapauksissa, olen pitänyt häpeän asiana.

Wesannolla Tammik. 22 p. 1885

Aug. Mäkeläinen”